

„juszák lázadó kedvét és merész remény-
ségét idézi fel”.⁴ Persze ebben a versben
mélyebbről, sokkal nagyobb disszonan-
ciák világából, ütközéséből emelkedik föl
a világváltoztató indulat. A *Tűz* egyetlen
lánglobogású, egyre fölfelé ívelő mon-
datból, felkiáltásból áll, s központi vallo-
mása („tűz, te gyönyörű”) úgy ismétlődik
az első és második, illetve a második és
harmadik rész között, mindig válaszoló
rímekkel nyomatékosítottan, hogy elő-
re és hátra egyaránt beragyogja az egész
versvilágot. Az előző résztől és az utána
következtől egyaránt vessző választja
el, de a rímeléssel mindig az utána kö-
vetkezőhöz kapcsolódik erőteljesebben.
A vers logikája is a megszólítástól a fohá-
szig, kérésig ível minden részben, tehát
előrehaladó dinamikájú. Viszont éppen
ez a megszólítás kap minden rész elején
hálózatszerű rímeléset („gyönyörű-csillag-
erejű”; „gyönyörű-mindenség-gyökerű”;
„gyönyörű-győztes-örömmű”), a kéttagú
válaszoló szavakban a vers íve egymással
is rímelőn bontakozik ki az egész versen
keresztül, így a „csillag-erejű” – „min-
denség-gyökerű” és a „győztes-örömmű”
a vers kulcsszavaiként jelzik a motívum

lényegét: az erőt, a tágasságot és a győzel-
met. Mindezt szinte összegzi a zárórész,
amikor összefoglalja a nyitó szó ismét-
lése előtt a motívum értelmét („ifjúság
királya”), s ezzel újabb dimenziót
megnyitva, az ifjúsághoz kapcsolja, a
világ mindenkor előrevivő erejéhez
– ünneplő, szinte diadalmas felki-
áltásban. Csupa feszültség és csu-
pa ritmus ez a hatalmas vágyat,
indulatot kibontakoztató vers.
Szabályos metrumot nem követ,
viszont ritmusával tökéletesen
azonosul üzenete. A mértékkap-
csoló elvű lazított szabad vers re-
mek mintája ez: aszimmetrikus
ütemei valóban dramatizálják
szövegét,⁵ de ehhez a tagoló, la-
zán érvényesülő ritmushoz olykor
éppen a dramatizálás erősítésére
kapcsolódik az időmérték sejtelme,
jambikusan emelkedő lejtése.⁶ Ríme-
lésében is különös harmónia és disszo-
nancia társul: az egyes egységek indítá-
sa egy szótag mélységéig három sorban
összecsengve bokorrímet alkot („tűz-
gyönyörű-erejű”), s a himnikus áradást
a megszaladó ritmussal együtt erősíti,
sugallja. De a második és harmadik so-
rok fokozatosan tulajdonképpen három
szótag mélységéig rímelenek: az első eg-
ységben még erős, de nem megsemmisítő
az eltérés („gyönyörű-erejű”), a második
részben már alig érezhető („gyönyörű-
gyökerű”), a harmadik részben pedig
tisztá asszonáncként cseng („gyönyörű-
örömmű”). Ez a közeledő rímelés párhuzam-
os a vers emelkedő indulatával, szinte
elragad.⁷ A *Himnusz minden időben* és a
Tűz az erőtudatot és -igényt himnuszba,
igéző esdeklésbe foglaltan fejezi ki, az
előbbi a szerelem, az utóbbi a tűz általá-
nosabb értelme révén.

1 Részlet Görömbei András *Nagy László költészete* című kötetéből (Budapest, Magvető, 1992).

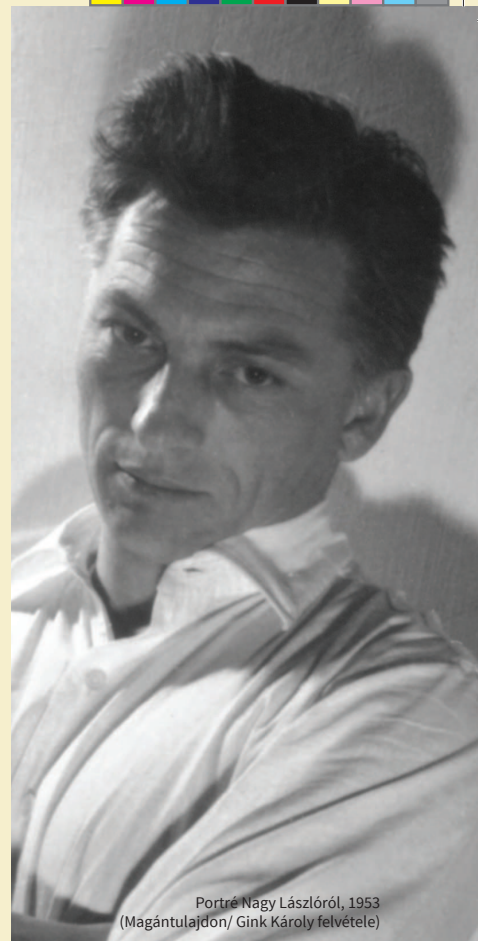
2 E versről két elemzés is készült, eredményeiket hasznosítom: POMOGÁTS Béla: *Nagy László: Tűz = Uő: Versek közelről*, 1980, 190–202; BERENCSI Margit: *Nagy László: Tűz*, Hevesi Szemle, 1979/2, 57–61.

3 BERENCSI Margit: *A „tűz” motívuma Nagy László költészetében*, Magyar Nyelv, 1981/1, 72–82.

4 POMOGÁTS Béla: *Sorsát kereső irodalom*, 1979, 490–510. 5 *Uo.*, 200.

6 A mértékkapcsoló elvű lazított szabadversről: KECSKÉS András – SZILÁGYI Péter – SZUROMI Lajos: *Kis magyar verstan*, 1984, 120.

7 Ráadásul ezzel a különös, mert egyik szavát változtatlanul ismétlő, másikat változtatott rímpárral párhuzamosan minden szakaszban megjelenik még egy-egy, illetve a harmadik szakaszban három párrim. E harmadik szakasz két párrime viszont erőteljesen visszaüt az első és második rész páros rímére. Így a versben mindkét rím sor hálózatszerű összefüggésrendet teremt, ellenpontozza a belső feszültséget.

Portré Nagy Lászlóról, 1953
(Magántulajdon/ Gink Károly felvétele)

” Nagy László TŰZ

Tűz
te gyönyörű,
dobogó, csillag-erejű
te fűtsd be a mozdonyt halálra,
hajszold, hogy fekete magánya
ne legyen néki teher,
tűz
te gyönyörű,
ihlet, mindenség-gyökerű,
virágozz a vérző madárban,
égesd hogy a sorsot kimondja,
nem a hamuvá izzó csontja,
virrasztó igéje kell,
tűz
te gyönyörű,
jegeken győztes-örömmű,
ne tűrd, hogy vénhedjünk sorra
lélekben szakállasodva,
hűlve latoló józanságban,
ahol áru és árulás van,
öltöztess tündér-pirosba,
röptess az örök tilosba,
jéghegyek fölé piros bálba,
ifjúság királya,
tűz!